بەردی مرازـ ئەدیب نادر

لەوە، لەسەر ئاوێنەی دیوارە هیساوییەکان, مانگێکی تەماویی بە
تریفەکانی دەوجامەی ئەم قەدەرەی بە دەچنێت, پەرتەرتەکەی وردوخاش
دەردەکەوێت، ئاڕاستەی پێیەکانی ڕووە و دنیایەکی دوور
شۆڕدە بێتەوە، پیرەژنێك، گشت ئێوارانێکی هەینیی، بەر لەوەی
تیترووازەکانی دوا بانگ ئاسمانی گەڕەك جێبهێڵن، چوار بەردی مراز
دەگرێتە ئەو کووچە ساردوسڕانەی جێی هەڵاوە و لەودیو دەرگایەکی
شەڕەق گوێیەکانی هەڵدەواسێ
هەنگاوەکان وەك زەردەپەڕ تەدەپەڕن، ڕێبوارێك
تاریکیی شەو بە سەدای گوزارەکانی ئاووس دەکات، دەڵێت: هاوڕێکانی
کەمەڕۆك ئەسك و پرووسکن ماڵیان نییە لە قەبرسان
ئەویش..
بە ئاسمانێکی تر دەگەڕێت، لەکەدار نەبێت بە پێی نەرمی قەلەڕەشە
لاسارەکان،
بە ئیقاعێکی تر دەگەڕێت, لە بەنی ژەنگ بیەڕخسێنێ
بەڵام ئەو مانگە تەماوییە ڕێگایەك دەکاتە ڕووبار دەبێتە چاوساغی
و دەیباتە ناو وێنگا زەرەکانی ڕابردوو, ڕابردوو بە ئەو
ئاوەدانەوەی ناوە، هەمیشە لە بەردەمەتی
جێپێی تازەی لەناودا بەجێ دەهێڵێ
نازانێ ڕۆحی چی دەوێ، ڕەنگە هەر ڕۆیشتنی بوێت
تەنانەت گەر بە قەیاغێکی کۆن و داهەزراویش بووبێ
هەر ڕۆیشتنی دەوێت
*
ئەو خەیەتی، بە بێ ڕتووش، کەشتیوان نییە تاکو لە گشت بەندەرێکدا
دەستی هەڵبڕێت
مانگ سەوەکە فڕێی دەداتە دنیایەك درزبردوو
وەرزەکەی ئەسپێکی غەوارەیە, لەسەر زینە شۆڕکەیدا گابەردەکانی
دوورە پەرەزیی دەژمێرێ و مەتەڵەکانی بێداریی ئەستێرەی خەونەکانی
دەکوژێنێتەوە
درەختەکانی ڕەخ وێنگا چەپڕپەی تەزاوییان لە خەونە
هەڵپەووکاوەکانی ناسوون، بە ئەو مانگە فریوودەرەی تریفەکانی
موچڕکەن، لە بەشاییەکانەوە شۆڕدەبنە خواریەوە، لەگەڵای
ئامێزی (با)وە
شین وەك کۆگەکانی سامان, بەلەسە وەك لاساریەکانی سەرەڕۆیی
بالەرەیەکی غەمگین وەکو لالەی کەختەیەکی دوورەدەستی ژێر دەڕپە

بارانەکان دادەگیرسێ
مەیلەکانی ناو ئەندێشەی بەر شەوارەی بازنەی سەرك دەکەون و سەری دەبەتە تێرەزمی بە نێرە نێرەی هەسارەیەکی گێڕیدە، بەهەدادان ەوە و مەجهوولەکان دەکشێ
*
لەودیو دیوارە بەشومارەکان دەرێری بە ڕێگای ڕەوینەوەی خەی دەگێڕێ
بەژەر داروپەردووی ئومەدە نغرەکاندا جێوی چوارناێ
بەردەوامەکانی ڕاکردن بەرێبا دەکا و
وەك تارمایی لە سەرزەمینەکی تردا دەردەکەوە
ئێژنەی تریفە ناگەهانەکە دەیهەنەتە ژەرەکەفی گێیدەیی و لە ئەوارە پەشبینیی نەکراوەکاندا نیگاکانی دەکەونە سمکێە کردن، بینینی، سەرابەکان بەرجەستەی نەو هەتەر دەکەن و
ئاسمانە لەڕوناکیی بەبەرەکەی مزگەنی دەرچوونی لەناو گێڕلاوژەیەکی پانێامیی دەڕەوەنەتەوە
بەیداخە شەکەی بارمتەی شەکانەوەکانی پەشبینییە کەنەکانە، سەرەو خوارییەکانی ڕەگا بەخیلیی بە ئاسە ئەنگەوراوەکەی نابەن، سامەن کەپەرەکەی نەو سەرەێیشتوویەکەتی، دوورگەیەکیش ئارەزووی ترپەکانەتی، هەنگاوەکانی سەبەری ئومەدی لەناودا ڕەسم ناکەن..چەشنی کەژەکی داکوتراو، ناخی لە هەرەسەکی مسەگەر خەی مەڕاس نادا و تاریکایی بەسەر خورپە ماراتەنیی و بەلەزەکانی سینەیدا دەتەخوارە
سەری مەشخەڵەی هاروهاجی گەرمبوونەوە نادەزەتەوە
پەنجەکانی چەوە بەیەکداچووەکان لە دەوری ژیان ڕەسم دەکەن
چەوەکانی دەبنە وردە شەپەلی کەچبار و ئاوەزانی شکان دەبن، لەژەر سەرنجی هارمەنیی دەستەکاندا، بازنەکان تەنیا سەری قامکەکانی دەکەن بە چەق، قاچەکانیش: وەکو زەلی قەراخەکان گوە لە ژاوەژاوی دنیا ەادەدەرن، بەژنی ەاوەستاوی کفتی دەدەنە دەست ەاکشان و وەك چەمی خوە، بەلەواری ساتە لەبیرچووەکاندا دەکشەنەوە، بەهەدادان لەوە بەسە گرتووەکانی نوشتەئاسا دەدا لەکەناری کزێێی شەونخوونییە سەبەرئاساکەی، بەرامە هەڕاتووەکانی لەمەخەکە ڕەشهەگێڕاوەکانی زەدەوە هەدەکەشە
دایمە سەدای پەنجەرەکانی بەبیردەتەوە
ئەو (با)یەی بە مەعلانیی گێێای چەی دووکەێەکان دەخاتە هەلەکەسەما ڕەوە ئەسپی کەلەشەقی نەوەستان ونیان دەکا و کەفی وەێنە لەوەکانی دەکەێن

ئەو خەی بوو خەی، لە سایەی مانگ، هومایەنی غەوارەیی لەسەر

چڵەپۆپەی قەدەری لەنگەری گرت و لە سەرزەمینێکی تردا بوو بە قەدێك
تەنها ڕەگ خەو نەکانی دەکرد بە دارستان
بوو بە شەبەنگێکی مەلوول، خونچەی چاوەکانی ل□ ناو ئێشکێکی
بەردەوام دەپشکوت و
ئەستێرەکانیش لەکەشکەڵانی ئەو مەملەکەتە بە هەراوهوریایە زوویر
دەبوون،
هەندێك جریوەی چلچرا بەربەرینەکەیان بەدوودا نەدەهێشتەوە
تا مەودا بڕ بکات لە شەققەی تەڵەزمیان دەدا و
ئەو ڕۆشناییە تازەزاوەیان بەدووی خۆدا دەسڕییەوە
نوقمی ناو دارستانە چڕەکانی دووکەڵ دەبوو
چاوی هەر لەو ئاوڕانەدا دەکرایەوە کە عیشقاباد بەشەوارەی دەخستن
مەحکووم دەبوو
بەو گوڵەگەنمەی ڕەنگی زێ□ پۆشی بەسەری خۆیدا دەدا
کەفچەڕینی وەڕوێڕکەکانی دەنایە زەوادە کەوناراکەی و
جووتێك سۆڵی سوواوی ه□□□د□کێشایە پێیە وەك هەور
بازرەق□ بەستووەکانی و فەنەرەکەیشی شۆستە شۆستە، کۆڵان کۆڵان لە
ئینجانەی دەستەکانیا هەڵدەگرت و بۆ مەلە بەشەوارە نەکەوتووەکان
دەگەڕا و ئاوێنەیەکی دەبینی، چوارچێوەیەك، دەستبەرداری وێنە
کەوناراکان نەدەبوو، چوارچێوەیەك، گووڕووی لە شتە تازەکان دەگرت
لەوێوە، لە مەوداکانی یادەوەریی ڕادەما
*
لەم شەوەی دەڕوانێتە ئەو بانێژە کۆنانەی وەك بێشکۆڵە مانگە
بابانییەک□ ه□□□د□گرن بەخۆی دەڵێ: کە چاو دەبڕیتە کشانی
کووچەڕەشەکان، مەڕوانەرە سیمای هێشووئاسای تاپۆکان، گوێیەکانت
بەڕێسمانی ڕادێرانەوە هەڵبخە، بەرمووری ئاخاوتنی ئەو ڕەوەندانە
دەژنەوی کە بوخچەی یەکڕەنگی ڕابردوویان پڕێتی لە دێوجامەی
غەریبیی، داستانی دەستپێکردنی گۆرانی ئەو بارانە دەبیستی کە
کۆسەکانی ئەم سەردەمە دەیچڕن

ئیتر ڕەوەندێکی هەردەمییە
هەنگاوەکان دەیخەنە ژێر بە□ بەڕۆچک□ یەکی نائاشنا و
ساتە ڕەوتگرتووەکان بە درێژایی خەونە پێوارەکانی لە شەققە دەدەن،
شەقامە تێکچڕژاوەکانی منداڵییەکەی هاموشۆ و پیاسە عەوداڵەکانی
ڕەبەنییەکەی هەڵدەپاچن
هێشتایش گەورەبوونی ناوادە وەك حاجی لەقلەق لەسەر منارەی
ساڵەکانی لانەی نەکردووە
هەروەك جاران چاوەکانی لە هەڵدێری فرمێسکەکاندا دەگلێن و دێنەوە

مەداری لێڵی تێڕوانین
بە بەژنی داستانیی چامەیەكدا هەڵدەزنێت
پرچی درێژی حەسرەتی شەوچەرەكانی دەهۆنێتەوە و خۆی تەیاری ئەوە دەكات
بەگژ جدەویی سەروبەندەكەیدا بچێت
*
شینایی ئاسمان هێشتاكە ئەبەدییە
دەیەوێ: پێشوازیی لە پەنجەرەیەكی پانۆڕامیی بكات
زایەڵەی ڕۆژێكی گلاو لێیەوە نەیەتە ژوور و بڕوانێتە بالەكۆنەی سەوداسەری□كی بیرنەچوو
دەیەوێ: دەلاقەیەك لەسەرڕازەكانی وێنە بكات، كە ڕەنگە مەلوولەكانی خۆڵەزەردە
لەناو بۆرایی تابلۆكانی تاریكیی سەقام بگرێت
*
نازانێ بۆ ئێوارە هاتووەكان، ئێوارە ڕاستەقینەكانی سەرگوزەشتەی نام□ی□كەی، خەنەبەندانی نێولەپی نەناسیاوییە و دەنۆڕێتە شەقامە فرمێسك گرتووەكانی ژێر سمی ئەسپە ئاسنینەكان، دەڕوانێتە ترۆپكە شاخ و دووكەڵی كەڵەگەتی شوێنە ئاشناكان، دەڕوانێتە ئەو ئەفریدە ڕیوەڵانەی بە بێ لێبڕ چاویان دەدەن لە كەنارەی چراوگێك و لە حزووری ڕوونا كییدا هەناسەیان بە نشێوەكانی ئاوابوون دەسپێرن
نازانێ ئاوڕدانەوەیەك، شەباقەی قووڵ لەسەر سیمای ئاوێنەكانی غەریبیی نانەخشێنێ
*
ئەم كۆسە پێخواسە خۆیەتی، لەسەر ڕێگا بەتەمەنەكان، ل□ پ□□كانی دەبنە چرا و بەڕووی بۆشاییەكاندا هەڵیاندەواسێ، دەزانێ: خەرمانەی خۆشنوودییەكی بەرایی سایلی پیتی ئایەتە پیرۆزەكان لە لێوەكانی ئێوارەوە وەك نوور سەرەتاتكێ دەكات، بەشدار دەبێ لە نووسینەوەی هێشووە سەخییەكانی بارانی چاوەڕوانكراو، بەڵام ئەم فلاشباكە ئەبەنۆسییە شەقاوە هەڵوەریووەكان دەكەنە دەمامكی ڕەوەكەی و دەكەوێتە نێوڕێوبانە مەحاڵەكانی هاتنەوە

عیشقابادییەكی لە فلاشباك نوقم بووە، ئۆغر بۆ مەحاڵیی دەكات، بە كوێندەرێدا ڕەتبێ و هەڵەمووتی ئەرژەنگ و بیم بسڕێتەوە، بە كوێندەرێدا ڕەتبێ و خۆی وەربدات لە شیناییە قووڵەكان و ئاسۆی دەوڵەمەندی كازیوە، بە كوێندەرێدا ڕەتبێ و مانگی تەماوی دڵەكەی بخاتەوە نێو لانكۆڵەی ڕوونییەكانی منداڵیی؟

ڕوخساری عیشقابادەکەی ڕەنگی هەیڤێکی مەلوولە، کە لە بەرزاییەکی پووچەوە دەڕوانێتە هەڵدێرانە ڕژدەکان و ئەشکی قەتیس وەکو گۆیژ گیرفانە بێبنەکانی منداڵییەکەی لێوڕێژ دەکەن، بە ڕۆیشتن ئالوودەیە، دەزانێ ئەمشەو جمکی شەوەکانی دیکە نییە، شەیداییەکەی لەژان و کەسەر دەگەوزێ و قەدو باڵای لەدیوارە بەرزەکانی خەیاڵ دەسوێ..ڕۆژە بابردەڵە و بە مەوداکانی یادی، لە تەتەڵەی ساڵەکان دەدات، ساڵەکان وەك هەوری نەزۆك بەسەریدا تێدەگوزەرێن، گوڵەگەنمی زراڤی هەویا شەرمنەکانی لەیەخەی نەترە پتەوەکان دەدا و تولەڕێچکە ژیلەمۆییە پێوارەکە دەگرێت□ بەر، سەری دەبێتە ئەو فەزا سەرکێشە لە سنوور ڕاپسکاوەی نەورەسەکانی کەڵکەڵە دەیکەن بەیاریگای باڵە لاسارەکان، دەنووك و چڕنووکەکانیانی لەناودا لەبیر دەکەن، ڕاڕایی دەبێتە قۆزاخەیەکی ڕەنگاڵە، کەلێن دەخاتە هەساری یادوەرییەکانی دەگەڕێتەوە قووڵاییەکان

نەورەسەکانی کەڵکەڵە شانشینییە پڕ ئاژاوە لاژیوەردییەکان بە دووی خۆدا جێدەهێڵن، ئەویش لە ش□قڤزنی یادوەرییەکانی خۆی دەدا و دووبارە دەگەڕێتەوە بۆ وێستگاکان، لە چوارناڵەی سۆراخ دەدات، دەوسەکی کژەکان دەخاتە قەڵاندۆشکان و عیشقابادە نوقمی تۆفان و تاریکییە سەرشێتەکەی بۆ هێرشی غوبارەکان بەمیرات دەهێڵێتەوە، بە چۆمی ڕوونی سەربەرەو ژووری زەمەندا هەڵدەشاخێت، ئەبجەدییەتی سەوداسەرییە هەمیشەییەکەی لە شەباقەکانی گیانیدا دەشارێتەوە

دەیەوێ بگاتە ئەو جوگرافیایەی قەت دەست لە ئەستۆی ئاسۆ بەر نادات

دەیەوێ بە ئیسفەنجە ڕەنگاوڕەنگەکانی هەور

هێڵە بە نەهامەتیی کێشراوەکانی ئەم سەفەرە بسڕێتەوە

کە ناتوانێ

خەم داوەت دەکات: تاکو دڵەکەی ئاوەدان بکاتەوە

*

دەڕوا.. پێیەکان هێشتا هەر تەلیسمی ئەم ڕێگا ئۆخر هەڵنەگرەن، هەورەکان حەشاری ناو ساپیتەی چاوەکانن، دیوارەکانیش چێوەی پۆرترێتە وردوخاشە بێڕەنگەکەن، لەودیوەوە بە وەرزێکدا تێدەپەڕێ، گەڵاڕەنگپەڕیووەکان بە قاچەکانییەوە دەلکێن، چیدی ژونبووتەکان نابن بە ئەستێرەی کەڵکەڵە و

کوڕژنی چارەوییەکانی هەڵاتنیش تاریکیی ئاسۆ ناڕەوێننەوە

لەوێی دوور، ئەو، بە خۆی دەگات، وردوخاشیی پۆرترێتەکەی کۆدەکاتەوە، جوانییەکانی دنیا دەبینێ، بەڵام هیچیان شەبەنگی عیشقاباد لەبەر چاوەکانی ناڕەوێننەوە، بە خۆی دەگات، تەمی مانگ

چیدی ئاڕاستەی پێیەکانی بەرەو وێڵگای هەنگاو نابات
لە ئاوێنەکاندا دەموچاوێکی تر نابینێ
بەخۆی دەڵێ: ئەمەم لە فیلمەکەی”پاپیۆن”دا بینیووە
ئێستا پیرێژنێك بەردی مرازی فڕێداوەتە كۆڵانە ساردەکان و لەودیو
دەرگای شڵۆقەوە گوێی قوڵاخە..
یەكێکیش هەر وەکو ئەوەی شەو بدوێنێ
دەڵێت: هەمیشە فەنەری گەڕانەوەی
لەناوڕەشماڵی ئەندێشەی هەڵواسیووە و
ئەگەرچیش سنوورەکانی چوار مەملەکەت ل□بر□ دووریان خستۆتەوە، کەچی
عیشقاباد
لە ماڵی ترپەکانیدا
ئەبجەدی□تی ئاوەدان کردۆتەوە

تشرینی یەکەمی 1996 / لەندەن